

PEDAGOGIK MULOQOT-TA'LIM JARAYONI SAMARADORLIGINING MUHIM OMILI

Buxoro shahar kasb-hunar maktabi o'qituvchilari

Raxmatova Nafosat Jumayevna

Sharopova Matluba Isroilovna

Ta'lim tizimining asosiy maqsadi jamiyatga sog'lom va barkamol avlodni, komil insonni yetkazib berishdir. Komillikning eng zarur sifatlaridan biri esa, muloqot madaniyatining shakllanganligidir. Hayot va faoliyatning muhim shartlaridan biri hisoblangan muloqot yordamida insonlar bilim olishi, tabiatni o'rganish va o'z ehtiyojlarini qondirish uchun o'zaro munosabatga kirishadilar. Ana shunday muloqot turlaridan biri bu: Pedagogik muloqot bo'lib, uning ta'lim va tarbiya o'rni beqiyosdir. Mustaqillikning ilk davridan boshlab Yurtboshimiz mamlakatning taraqqiyot yo'li, jamiyat rivojlanishi borasida ta'lim tizimini tubdan isloh qilish zarur ekanligini e'tirof etib bu borada o'ziga xos dasturni ishlab chiqishga rahbarlik qildi. Bu ulkan ishning nechog'lik muhimligini shunday ta'kidlagan edi:

” Kelajakda O'zbekiston yuksak darajada taraqqiy etgan iqtisodi bilan emas, balki bilimdon, ma'naviy jihatning yetuk farzandlari bilan ham jahonni qoyil qilishi mumkin.”

Ta'lim-trarbiya ishida muvaffaqiyatga erishish uchun, eng avvalo, o'quvchilarning hurmatiga, mehr-muhabbatiga sazovor bo'lishi kerak. Buning uchun ta'lim, ilm-fan esa bu yo'lda ularning eng ishonchli quroli bo'lmog'i lozim. Yoshlarimizning qanday inson bo'lib voyaga yetishishida o'qituvchi va o'quvchi orasidagi muhim pedagogik muloqot ham yuksak darajada bo'lmog'i lozim. O'quvchi yoshlarda insoniyloik fazilatlarini shakllantirib borishimiz lozimdir. Ularning malakali mutaxassis va odamiylik fazilatlar sohibi bo'lib kamol topishlari uchun barcha shart-sharoitlarni yarataylik. Buguungi zamonaviy va texnik vositalar bilan jihozlangan kasb-hunar maktablari bunga dalildir. Pedagogik muloqotni o'quvchi bilan mustahkamlab boorish uchun avvalo, o'qituvchining o'zida yuksak saviyada pedagogik mahorat, talabchanlik, xushmuomalalik, zukkolik samaradorligi bo'lmog'i lozim. Ta'lim sohasida ishlash, yoshlarga ilm, kasb-hunar o'rgatish mas'uliyatli bo'kish bilan birga tom ma'noda fidoiylikni talab qiladi. Bu sohadagi insonlar doim xalq hurmat-e'tiboridadir. Bosqichma –bosqich hayotga tadbiiq etilgan tamoyillar, bugun jamiyatda o'qituvchi va ustoz, murabbiylarning obro'-e'tiborini o'z joyiga qo'yilganligini mamnuniyat bilan aytish mumkin.

Yurtboshimiz o'qituvchi va murabbiylar mehnatiga yuksak baho berib shunday degan edi: “Muxtasar aytganda, maktab ulug' dargohning insoniyat va jamiyat taraqqiyotidagi hissa va ta'sirini nafaqat yoshlarimiz, balki butun xalqimiz kerakligini his qiladigan o'qituvchi va murabbiylar mehnatini hech narsa bilan o'lchab, qiyoslab bo'lmaydi”.

Ta'lim tizimida, barkamol avlodni tarbiyalash yo'lida Mustaqillik yillarida amalga oshirilgan ishlar samarasi bugun deyarli o'z aksini topmoqda. Jamiyatni yangilash,

demokratik davlatni shakllantirish taraqqiyot va ravnaq yo'lida bosib o'tgan yo'limiz porloq va namunalidir.

Yosh avlodga ta'lim-tarbiya berish pedagogik jamoaning hamkorlikdagi asosiy va muhim vazifasidir. O'qituvchi har qancha qobiliyatli, tirishqoq va izlanuvchan bo'lmasin, ko'zlagan maqsadiga bir o'zi erisha olmaydi. Bunga erishish uchun ta'lim muassasasining butun pedagogik jamoasi birgalikda harakat qilishi lozim. O'qituvchining muomala madaniyatiga qarab pedagogik jamoaga baho beriladi. Muomala madaniyatini shakllantirishda o'qituvchilarning o'zaro ijodiy hamkorligi muhimdir. Bunday muhitda pedagoglar, bir-birini yaxshi tushunadi, yutuqlaridan quvonib, ta'lim-tarbiyadagi muammolarni birgalikda hal etiladi. Pedagogik jamoada o'zaro tajriba almashish ham muomala madaniyatini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega.

Bu pedagoglarning bir-birlarini darsini kuzatishi, tadbirlarni o'zaro hamkorlikda amalga oshirishida namoyon bo'ladi. Ma'lumki, ta'lim jarayonida o'qituvchi o'quvchilar bilan yakka holda muloqotda bo'ladi. Shuning uchun ham ayrim pedagoglar orasida ta'lim-tarbiyaning samarasi pedagogik jamoaning emas, balki o'qituvchining o'z sa'y-harakatlariga bog'liq, degan xato tushuncha mavjud. Bunday tushunchaga ega bo'lgan o'qituvchi pedagogik jamoa orasidan munosib o'rin egallay olmaydi.

Pedagogik faoliyatda o'qituvchi va o'quvchi munosabatida asosiy vosita talabchanlik va hurmat bo'lishi kerakligi alohida ta'kidlangan. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, o'qituvchi o'quvchilarga ijobiy munosabatlarda bo'lsa, o'qishdagi, xulq-atvordagi kamchiliklar osoyishtalik bilan o'zaro ishonch asosida hal etiladi. Bu muayyan mavzu doirasida butun darslik uchun o'ta muhim bo'lgan narsani o'quvchi ajrata olishga o'ziga xos alomati. Shuning uchun bilimlar tizimining mag'zini tashkil qiluvchi o'ta muhim masalalarini darslikda alohida ajratib qo'ymoq joizki, toki o'qituvchi ham, o'quvchi ham asosiy e'tiborni nimaga qaratish muhimligini anglab tursin.

Xulosa qilib aytganda, o'qitish uslublari –bu ijodkor va yaratuvchi malakali o'qituvchi va o'quvchining hamkorligi bo'lib, ta'lim va tarbiya jarayonidagi asosiy vositalaridan biri bo'lib hisolanadi.